

Konsekvensutredning avseende förslag till ändringar i läroplaner vad gäller kunskapsområdet sex och samlevnad

Innehållet i konsekvensutredningen utgår från 6-8 §§ i förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Sammanfattning

Förslagen omfattar ändringar i läroplanerna för grundskolan, grundsärskolan, sameskolan, specialskolan, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och vuxenutbildningen för att bättre stödja skolformernas utbildning och undervisning inom kunskapsområdet sex och samlevnad. I läroplanen för vuxenutbildningen är förslagen till nya skrivningar på grund av skolformens karaktär dock mindre omfattande och specifika. Flera ändringar i förslagen syftar till en samordning av skrivningarna i olika läroplaner. Genom de nya formuleringarna i läroplanerna föreslår Skolverket att benämningen av kunskapsområdet ändras till ”sexualitet och relationer”. Ett nytt stycke där kunskapsområdets bredd tydligt framgår, föreslås i läroplanerna för det obligatoriska skolväsendet, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Förslagen betonar att området ska behandlas återkommande och att utbildningen ska främja elevernas hälsa, bidra till deras förståelse för egna och andras rättigheter, förmedla betydelsen av frivillighet, ömsesidighet och respekt samt utveckla elevernas kritiska förhållningssätt till framställningar av relationer och sexualitet. Även rektorns övergripande ansvar för organisationen av utbildningen inom området förtydligas. I läroplanen för vuxenutbildningen föreslås nya skrivningar om sexualitet, relationer och hälsa ingå i det nyligen redovisade stycket om jämställdhet, och främst fokusera frågor om rättigheter och skyldigheter inom området.

Bakgrund

Regeringen gav i regleringsbrevet för 2018 Skolverket i uppdrag att analysera om och vid behov föreslå hur undervisningen i kunskapsområdet sex och samlevnad i det obligatoriska skolväsendet, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och vuxenutbildningen bättre kan stödjas genom förtydliganden i läroplanerna för skolformerna. Arbetet med uppdraget ska syfta till att stärka kvaliteten och likvärdigheten i sex- och samlevnadsundervisningen och ta sin utgångspunkt i bl.a. vad som framkommit i Skolinspektionens granskning av sex- och samlevnadsundervisning (dnr 2016:11445). I uppdraget ska Skolverket särskilt beakta att frågor om hedersrelaterat våld och förtryck, samtycke och pornografi omfattas av sex- och samlevnadsundervisningen. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 31 maj 2019.

Vid delavstämning med Utbildningsdepartementet den 10 december 2018 bekräftades att förändringar i läroplanernas del 1 och 2 ska redovisas till Regeringskansliet senast den 31 maj 2019, medan förändringar i kurs- och ämnesplaner ingår i den pågående revideringen av kurs- och ämnesplaner som är tänkt att redovisas i förslag till regeringen i december 2019.

I regleringsbrevet från 2018 gav regeringen också Skolverket i uppdrag att genomföra insatser för att utveckla sex- och samlevnadsundervisningen och arbetet mot kränkande behandling i skolan, i syfte att stärka det förebyggande arbetet mot sexuella trakasserier. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 29 mars 2019. Regeringen gav vidare Skolverket i uppdrag att betala ut 2 000 000 kronor vardera till organisationerna Sveriges skolledarförbund, Lärarförbundet Skolledare, Sveriges elevråd, Sveriges elevkårer och SVEA för utåtriktade kompetensutvecklande insatser för en bättre arbetsmiljö för elever med fokus på arbetet mot sexuella trakasserier. Skolverket fick också i uppdrag att fördela 20 000 000 kronor till organisationer i civilsamhället som erbjuder skolan kompetensutveckling i arbetet med sex- och samlevnadsundervisning och i arbetet mot kränkande behandling.

I maj 2017 redovisade Skolverket ett regeringsuppdrag om att föreslå ändringar i läroplanerna för grundskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan för att förtydliga skolans jämställdhetsuppdrag. Regeringen har beslutat om förändringar i läroplanerna för dessa skolformer utifrån Skolverkets förslag. Förändringarna gäller från den 1 juli 2018.

I december 2018 redovisade Skolverket ett liknande regeringsuppdrag om att föreslå ändringar i läroplanerna för gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och vuxenutbildningen för att förtydliga skolans och verksamheternas jämställdhetsuppdrag.

A Allmänt

1. Skolverkets ställningstaganden

1.1 Övergripande om förslagen i de olika skolformerna

Skolverkets förslag till ändringar är gjorda med samma lydelse i läroplanerna för de fyra obligatoriska skolformerna, samt i läroplanerna för gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Med anledning av skolformens karaktär är förslagen till nya skrivningar i läroplanen för vuxenutbildningen mindre omfattande än i läroplanerna för de övriga skolformerna.

Vuxenutbildningens uppdrag skiljer sig från övriga skolformer, genom att det inte har samma fokus på att förmedla och förankra normer och värden. Kunskapsområdet sex och samlevnad finns inte benämnt i gällande läroplan för vuxenutbildningen. All vuxenutbildning utgår från elevens individuella studieplan, vilket gör att innehållet i utbildningen varierar stort. Distansutbildning är en vanlig studieform inom vuxenutbildningen och många elever läser enbart någon eller några enstaka kurser i syfte att meritera sig för högre utbildning. Eftersom stora delar av utbildningen inom området sexualitet och relationer sker inom ramen för undervisningen i olika ämnen och kurser och valet av ämnen och kurser varierar stort mellan olika vuxenstuderande kan eleverna därmed inte garanteras ta del av den ämnesintegrerade undervisningen i sexualitet och relationer. Av det skälet kan området inte beskrivas så specifikt inom vuxenutbildningen.

I läroplanerna för de frivilliga skolformerna har Skolverket valt att redovisa förslagen i underlag som även innehåller de förslag till ändringar avseende jämställdhet i de frivilliga skolformerna, som redovisades i december, men ännu inte beslutats av regeringen. Skälet är att myndigheten inom ramen för det aktuella uppdraget föreslår en samordning av skrivningarna om jämställdhet mellan läroplanerna för de obligatoriska och de frivilliga skolformerna. Resonemangen i konsekvensutredningen om samordningen blir lättare att förstå om de redovisade förslagen om jämställdhet också syns i läroplanerna. Genom att

områdena jämställdhet och sex och samlevnad delvis sammanfaller är det dessutom relevant att de tidigare redovisade förslagen rörande jämställdhet tydligt framgår i förslagen.

1.2 Begreppet sexualitet och relationer

Begreppet ”sex och samlevnad” förekommer idag endast i en punkt under rubriken *Rektorns ansvar* i läroplanerna för det obligatoriska skolväsendet, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Begreppet förekommer inte i gällande läroplan för vuxenutbildningen. I de redovisade förslagen stryks ”sex och samlevnad” och istället inför Skolverket benämningen ”sexualitet och relationer” i samtliga läroplaner som berörs av uppdraget.

I redovisningen av uppdraget om att främja jämställdhet inom skolväsendet 2015 beskrev Skolverket hur myndigheten successivt försöker övergå från att använda begreppet ”sex och samlevnad” till att benämna området ”jämställdhet, sexualitet och relationer”.¹ Den alternativa benämningen har dock varit svår att implementera på grund av att tre begrepp inte är fördelaktigt ur kommunikationssynpunkt. Motivet som angavs för att övergå till ett nytt begrepp var behovet av att sätta in sex- och samlevnadsundervisningen i ett bredare sammanhang där jämställdhet, intersektionalitet och främjande värdegrundsarbete är bärande delar. Skolverket framhöll vidare att ”sex och samlevnad” är ett alltför snävt begrepp för att kunna omfatta läroplanernas intentioner inom området.

I samband med det aktuella regeringsuppdraget gör Skolverket bedömningen att de skäl för ett begreppsbyte som angavs i regeringsredovisningen 2015 kvarstår. Ytterligare argument för att byta ut begreppet ”sex och samlevnad” är att det inte förekommer i någon kurs-, ämnes- eller ämnesområdesplan. Begreppet används endast i ovan nämnda läroplaner. Det förekommer inte heller i aktuell diskurs inom området och Skolverket bedömer att begreppet kan uppfattas som daterat. Skolverket har övervägt alternativa benämningar, till exempel ”undervisning om relationer och sex”, ”sex och relationer”, ”sexualundervisning” samt ”sex- och samtyckesundervisning”. De alternativa begreppen har dock bedömts vara alltför begränsade för att motsvara den bredd av perspektiv som den ämnesintegrerade sex- och samlevnadsundervisningen består av.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår Skolverket att begreppet ”sex och samlevnad” byts ut mot ”sexualitet och relationer”. Begreppet sexualitet, till skillnad från begreppet sex, omfattar fler aspekter än sexuell praktik, till exempel sexuell identitet och sexuell preferens. Begreppet relationer ersätter samlevnad och omfattar det förhållande som bygger på ömsesidighet mellan två eller flera personer. Dessutom inbegriper relationer även förhållanden som inte nödvändigtvis behöver vara långsiktiga och varaktiga. Den nya benämningen ”sexualitet och relationer” beskriver även på ett tydligare sätt den allsidiga och holistiska sex- och samlevnadsundervisning som är tydligt framskriven i kurs- och ämnesplaner.

1.3 Samordning av formuleringar i läroplanerna

I samband med uppdraget har Skolverket valt att samordna de formuleringar avseende jämställdhet i läroplanerna för det obligatoriska skolväsendet som idag skiljer sig från de redovisade förslagen i läroplanerna för de frivilliga skolformerna.

En viktig skillnad finns i det nya stycket om jämställdhet under rubriken *Skolans uppdrag, Gymnasieskolans uppdrag*, respektive *Perspektiv i utbildningen* i läroplanerna för

1

Dnr U2011/7067/S, U2011/263/(delvis), U2012/3983/S, U2012/3266/S, U2012/1362/S, U2012/492/S, U2013/5044/S, U2012/7365/S

gymnasiesärskolan och vuxenutbildningen. I redovisningen av uppdraget att förtydliga jämställdhet i läroplanerna för de frivilliga skolformerna, se vidare avsnittet Bakgrund, föreslog myndigheten här ”kvinnor och män”, istället för de obligatoriska skolformernas ”alla människor oberoende av könstillhörighet”. Förslaget utgår från synpunkter från bland annat Jämställdhetsmyndigheten, Nationella sekretariatet för genusforskning och Skolforskningsinstitutet om att könsneutrala skrivningar riskerar att osynliggöra problem som har samband med bristande jämställdhet och att det behöver framgå tydligt att jämställdhet per definition handlar om maktförhållanden mellan kvinnor och män.

Mot bakgrund av ovanstående har Skolverket valt att använda könsbinära begrepp när läroplanstexten syftar på jämställdhet i vidare bemärkelse och behandlar skolans och utbildningarnas uppdrag och arbete med att diskutera och problematisera föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt. En ändring har därför gjorts inom ramen för aktuellt uppdrag, under rubriken *Skolans uppdrag* i läroplanerna för de obligatoriska skolformerna. Vidare har begreppet ”synliggöra” lagts till under rubriken *En likvärdig utbildning*, så att det tydligt framgår att ett aktivt arbete mot begränsande könsmonster också innebär att synliggöra sådana mönster. När läroplanstexten syftar på de elever som befinner sig i skolan eller vuxenutbildningen använder myndigheten konsekvent begreppen ”eleverna” och ”eleverna oberoende av könstillhörighet”.

Ytterligare tillägg i syfte att minska omotiverade skillnader mellan läroplanerna finns under rubriken *Förståelse och medmänsklighet*, där ”sexism” i de frivilliga skolformerna sedan tidigare är föreslaget som en av de företeelser som aktivt ska motverkas. Sexism bedöms vara ett vidare begrepp än sexuella trakasserier och diskriminering, genom att det inte behöver vara riktat mot en särskild individ eller grupp. Ytterligare tillägg föreslås under rubriken, så att det förebyggande arbetet betonas tydligare. Vidare har formuleringen ”på grund av” ersatts med ”som har samband med”, vilket är ett uttrycksätt som används i diskrimineringslagen. Uttrycket ”på grund av” är olyckligt, eftersom det felaktigt kan uppfattas syfta på egenskaper hos den utsatta personen som skulle vara orsaken till diskriminering. Utbildningens jämställdhetsperspektiv har också betonas ytterligare i en punkt under rubriken *Rektorns ansvar*. Dessa ändringar föreslås genom det nu aktuella uppdraget även i läroplanerna för de obligatoriska skolformerna. I syfte att samordna användningen av begrepp i läroplanerna föreslås också uttrycket ”föreställningar” istället för ”uppfattningar” i frasen ”föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt” under rubrikerna *En likvärdig utbildning*, *Skolans uppdrag* samt *Normer och värden*.

Skolverket föreslår även en samordning med läroplanen för förskolan, så att hänvisningen till FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) under rubriken *Grundläggande värden* görs även i läroplanerna för övriga skolformer, utom vuxenutbildningen, se vidare avsnitt 1.4. I Skolverkets samråd, som bland annat berört hedersrelaterat våld och förtryck, har deltagarna starkt betonat vikten av att eleverna får kännedom om sina rättigheter och vart de kan vända sig om de upplever sina rättigheter kränkta. Det sistnämnda förtydligas även under rubriken *God miljö för utveckling och lärande* i det obligatoriska skolväsendet, samt i en ny punkt under *Rektorns ansvar* i alla skolformer, utom vuxenutbildningen.

Vidare föreslås, under rubriken *Förståelse och medmänsklighet* i samtliga skolformer som berörs av uppdraget, en formulering om öppenhet och respekt för människors olikheter, som är inspirerad av en liknande skrivning i förskolans läroplan. I samband med det har meningen om omsorg under rubriken *Förståelse och medmänsklighet* i läroplanerna för de obligatoriska skolformerna flyttats in under rubriken *God miljö för utveckling och lärande*, där den bedöms passa bättre i sammanhanget.

1.4 Förtydligande av kunskapsområdet sexualitet och relationer

Efter att ha vägt olika alternativ mot varandra inför Skolverket benämningen ”sexualitet och relationer” i samtliga läroplaner som berörs av uppdraget, se vidare avsnitt 1.2. Myndigheten bedömer att det nya begreppet bättre beskriver den allsidiga och ämnesövergripande utbildning som ska bedrivas inom området. För att tydliggöra kunskapsområdet och stärka kvaliteten och likvärdigheten i undervisningen föreslår Skolverket ett nytt stycke under rubriken *Skolans uppdrag*, *Gymnasieskolans uppdrag* respektive *Perspektiv i utbildningen* i läroplanerna för det obligatoriska skolväsendet, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Vidare införs en ny punkt om området sexualitet och relationer under rubriken *Kunskaper* i samtliga läroplaner som berörs av uppdraget. I vuxenutbildningens läroplan har stycket om jämställdhet under rubriken *Perspektiv i utbildningen* kompletterats med nya skrivningar om ”sexualitet, relationer och hälsa”. De nya skrivningarna är på grund av vuxenutbildningens karaktär mindre omfattande och mer allmänt hållna i jämförelse med det nya stycket i läroplanerna för de övriga skolformerna, se vidare avsnitt 1.1. Här lyfts främst ett rättighetsperspektiv, vilket bedöms vara rimligt i förhållande till elevgruppens ålder och skolformens karaktär.

Av det nya stycket om sexualitet och relationer i läroplanerna för det obligatoriska skolväsendet, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan framgår att eleverna ska få möta kunskapsområdet återkommande i utbildningen, något som bedöms ha betydelse för undervisningens kvalitet.² Det övergripande ansvaret för att kunskapsområdet behandlas återkommande förtydligas också i en ny punkt under rubriken *Rektorns ansvar*. Som en följd av de nya skrivningarna föreslås att begreppet ”sex och samlevnad” stryks i gällande läroplaner, där det förekommer i en punkt under rubriken *Rektorns ansvar*, vid sidan av bland annat frågor om miljö, trafik och riskerna med olika droger.

Skrivningarna i det nya stycket omfattar både biologiska och samhällliga perspektiv samt individuella och relationella aspekter, så att kunskapsområdets bredd tydligt framgår. Skolverket har valt skrivningar som ”hälsa”, ”trygga och självständiga val”, ”rättigheter” samt ”frivillighet, ömsesidighet och respekt” för att betona ett friskhets- och rättighetsperspektiv. Formuleringarna om självständiga val och egna och andras rättigheter beskriver viktiga delar av undervisningen, och kan tydligt relateras till hedersrelaterat våld och förtryck och samtycke, två av de aspekter som enligt uppdraget särskilt ska beaktas.

Genom den avslutande meningen om hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang avser Skolverket att inkludera bland annat frågor som rör pornografi, ett område som särskilt ska beaktas enligt uppdraget. I de samråd som Skolverket genomfört i samband med uppdraget har flera deltagare betonat vikten av att pornografi behandlas i utbildningen. Unga människor lägger idag allt mer tid på digitala medier. Samtidigt tillgängliggörs pornografi i stor omfattning via digitala kanaler. Det är mot den bakgrunden viktigt att utbildningen knyter an till elevernas verklighet och ger dem förutsättningar att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur exempelvis könsroller, maktrelationer och utsatthet kan framställas i pornografiska skildringar. Den föreslagna meningen är påfallande specifikt formulerad med tanke på placeringen i läroplanernas inledande del. Skolverket gör dock bedömningen att befintliga formuleringar i kurs- och ämnesplaner inte i tillräcklig grad tillgodoser det avsedda syftet. Den nya skrivningen visar på skolans uppdrag att belysa området på det sätt och i det sammanhang som bedöms lämpligt, utifrån elevernas ålder, mognad och behov. Sammanfattningsvis väljer därför myndigheten efter visst övervägande att föreslå ett förtydligande av läroplanerna med hjälp av den nya skrivningen.

² Se exempelvis *Sex- och samlevnadsundervisning*, Skolinspektionen, 2018.

I regeringsuppdraget betonas att Skolverket särskilt ska beakta hedersrelaterat våld och förtryck. Som framgått ovan har deltagarna i Skolverkets samråd starkt betonat vikten av självbestämmande och att eleverna får kännedom om sina rättigheter och om vart de kan vända sig för att få hjälp om de upplever sina rättigheter kränkta, se vidare avsnitt 1.3. Av samråden har också tydligt framgått att en majoritet av de närvarande avråder från att använda uttrycket ”hedersrelaterat våld och förtryck” i läroplanstexterna. Uttrycket bedöms vara svårtolkat och kan, enligt flertalet referenspersoner, leda till att olika grupper ställs mot varandra. Skolverket avstår även från uttrycket med anledning av att det inte bedöms höra hemma i en läroplanstext, se vidare avsnitt 2.1. Myndigheten har därför valt att betona barnets rättigheter genom en hänvisning till barnkonventionen under rubriken *Grundläggande värden* i läroplanerna för alla skolformer som ingår i uppdraget, utom vuxenutbildningen. Barnkonventionen omfattar alla barn och ungdomar upp till 18 års ålder och finns därför med i läroplanerna för gymnasieskolan och gymnasiesärskolan, trots att eleverna avslutar sina studier som vuxna. I en ny punkt under *Rektorns ansvar* förtydligas att eleverna ska få kännedom om vart de kan vända sig för att få hjälp om de upplever otrygghet i eller utanför skolan. I läroplanerna för de obligatoriska skolformerna förtydligas hur området hänger samman med en trygg lärmiljö i en ny skrivning under rubriken *God miljö för utveckling och lärande*.

Under rubriken *Normer och värden* i läroplanerna för alla berörda skolformer, utom vuxenutbildningen, föreslås målet att eleverna ska respektera andra människors ”kroppsliga och personliga integritet”, en formulering inspirerad av skrivningar i förskolans läroplan om barnets rätt till kroppslig och personlig integritet.

1.5 Revidering av kurs- och ämnesplaner

Under 2019 arbetar Skolverket med förslag till revidering av kursplanerna på grundskolenivå och vissa ämnesplaner på gymnasial nivå. Regeringsuppdraget att förtydliga läroplanerna avseende sex- och samlevnadsundervisningen ingår som en del i revideringen av kurs- och ämnesplaner. Det innebär att kunskapsområdet kommer att ses över och bevakas, för att säkerställa en samordning mellan olika ämnen och skolformer. Förslagen till förändringar i kurs- och ämnesplaner är tänkta att redovisas till regeringen i december 2019.

2. Alternativa lösningar

2.1 Begreppen ”hedersrelaterat våld och förtryck”, ”samtycke” och ”pornografi”

I regeringsuppdraget nämns tre specifika områden som särskilt ska beaktas: *hedersrelaterat våld och förtryck*, *samtycke* och *pornografi*. Skolverket har övervägt att använda de specifika begreppen i förslagen till nya skrivningar i läroplanernas inledande delar, men valt att inte föreslå formuleringar där dessa begrepp ingår.

Hedersrelaterat våld och förtryck

Skolverket har bedömt att begreppet ”hedersrelaterat våld och förtryck” inte bör användas i läroplanstext. Beskrivningarna i läroplanen har generellt en övergripande karaktär. Begreppet ”hedersrelaterat våld och förtryck” har bedömts ligga på en alltför detaljerad nivå för att passa in i läroplanens form och struktur i övrigt. Uttrycket bedöms också vara svårtolkat och kan, enligt flertalet referenspersoner, leda till att olika grupper ställs mot varandra. Skolverket har valt att istället betona elevers rättigheter, bland annat genom att föreslå en hänvisning till barnkonventionen i läroplanen. Myndigheten har vidare valt att skriva in formuleringar som syftar till att stärka alla elevers förutsättningar att göra trygga och självständiga val samt deras förståelse för egna och andras rättigheter.

Samtycke

Den nya sexualbrottslagstiftning som trädde i kraft 1 juli 2018 nämner inte begreppet ”samtycke”. Lagen använder istället begreppet ”frivillighet”. Gränsen för om en gärning ska räknas som straffbar ska enligt den nya regleringen gå vid om deltagandet i en sexuell aktivitet är frivilligt eller inte. För att de begrepp som används i skolans styrdokument ska harmoniera med lagstiftningens begreppsanvändning har Skolverket valt att i läroplanstexten använda ordet ”frivillighet”.

Pornografi

Skolverket har bedömt att ”pornografi” som begrepp inte bör användas i läroplanstext. Beskrivningarna i läroplanen har generellt en övergripande karaktär. Begreppet ”pornografi” har bedömts vara alltför specifikt för att passa in i läroplanens form och struktur i övrigt. Skolverket har istället valt att i läroplanstexten uttrycka betydelsen av ”frivillighet, ömsesidighet och respekt”, samt elevernas ”möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang”.

2.2 Begreppen ”sexuella och reproduktiva hälsa” samt ”fysiska och psykiska hälsa”

Skolverket har valt att betona ett hälsoperspektiv i det nya stycket om sexualitet och relationer i läroplanerna för det obligatoriska skolväsendet, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. De aspekter av sex- och samlevnadsundervisningen som har en lång historia i svensk skola och som omfattar området sexuell och reproduktiv hälsa riskerar annars att framstå som mindre viktiga, genom att texten också i hög grad betonar rättighetsperspektiv och relationella perspektiv inom området sexualitet och relationer. Myndigheten har övervägt att använda formuleringarna ”sexuell och reproduktiv hälsa” alternativt ”fysisk och psykisk hälsa”, men slutligen stannat vid begreppet ”hälsa”.

Begreppet ”sexuell och reproduktiv hälsa” är vedertaget och i myndighetssamverkan för SRHR och hiv/STI-prevention, som Folkhälsomyndigheten samordnar och som Skolverket ingår i, benämns området ”sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter”. Beskrivningarna i läroplanen har dock generellt en mer övergripande karaktär. Skolverket gör därför bedömningen att begreppet ”sexuell och reproduktiv hälsa” är alltför specifikt för att passa in i läroplanernas allmänna delar.

Det alternativa uttrycket ”främja elevernas fysiska och psykiska hälsa” kan uppfattas som bredare än vad uppdraget avser. Att använda denna formulering i det nya stycket kan också ge en felaktig bild av att skolans breda uppdrag att främja elevernas hälsa enbart ska relateras till området sexualitet och relationer.

2.3 Övriga synpunkter

I läroplanerna anges att ingen i skolan ska utsättas för diskriminering som har samband med kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. I förskolan är denna text placerad under rubriken *Grundläggande värden* medan formuleringen i övriga skolformer istället har placerats under rubriken *Förståelse och medmänsklighet*. Skolverket anser att den placering som valts i förskolans läroplan är att föredra även för övriga läroplaner. Myndigheten har dock gjort bedömningen att en förändrad placering skulle kräva även andra förändringar i läroplanerna för att sammanhanget ska bli korrekt. En sådan större justering ligger dock inte inom ramen för uppdraget.

Under rubriken *Förståelse och medmänsklighet* beskrivs bland annat det svenska samhällets internationalisering och värdet av kulturell mångfald. Skolverket anser att texten i detta

stycke skulle behöva ses över avseende såväl språk som innehåll. Motsvarande stycke i förskolans nya läroplan innehåller formuleringar som myndigheten bedömer skulle kunna fungera även i övriga läroplaner.

Slutligen bedömer Skolverket att användningen av begreppen ”värden” respektive ”värderingar” i läroplanerna skulle behöva ses över. De båda begreppen används omväxlande i läroplanerna utan tydlig konsekvens. Det framgår heller inte tydligt av sammanhanget om det är olika betydelser som avses när de olika begreppen används. Myndigheten menar att en större grad av stringens och tydlighet skulle kunna uppnås genom en översyn av hur dessa begrepp används.

3. Uppgifter om vilka som berörs av regleringen

Skolverket bedömer att följande kommer att beröras direkt av förslaget:

- elever, lärare, rektorer och övrig personal i det obligatoriska skolväsendet, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och vuxenutbildningen
- skolhuvudmän
- lärarutbildare.

Skolverket bedömer att elevernas vårdnadshavare kommer att beröras indirekt av förslaget.

4. Uppgifter om vilka kostnadsrämsiga och andra konsekvenser regleringen medför och en jämförelse av konsekvenserna för de övervägda regleringsalternativen

4.1 Kostnader för skolhuvudmännen

Skolverket bedömer inte att de föreslagna ändringarna medför några ökade kostnader för skolhuvudmännen. Sannolikt behöver dock tid avsättas för kompetensutveckling inom området sexualitet och relationer. Skolverket erbjuder ett flertal insatser inom området sexualitet och relationer.

4.2 Jämställdhet

Förslaget bedöms inte innebära några negativa konsekvenser för skolans och verksamheternas jämställdhetsuppdrag. Genom att kunskapsområdena jämställdhet, sexualitet och relationer delvis sammanfaller bedömer Skolverket att förslaget snarare kan bidra till att förstärka arbetet för ökad jämställdhet i det obligatoriska skolväsendet, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och vuxenutbildningen.

4.3 Barnets bästa

Förslaget bedöms inte innebära några negativa konsekvenser för barnets bästa. Flera av de nya skrivningarna innebär tvärtom en starkare betoning av barns rättigheter och vikten av att undervisningen utgår från barns och elevers behov.

4.4 Funktionshinder

Förslaget bedöms inte innebära några negativa konsekvenser för personer med funktionsnedsättning.

4.5 Nationella minoriteter

Förslaget bedöms inte innebära några specifika konsekvenser för nationella minoriteter.

4.6 Barnkonsekvensanalys

I arbetet med uppdraget har Skolverket inhämtat barns och ungdomars kunskaper och synpunkter genom samråd med följande organisationer: Sveriges elevkårer, Sveriges Elevråd, Sveriges elevråd - SVEA samt RFSL Ungdom. Samråden med elevorganisationerna ägde rum tillsammans med representanter för lärosäten, myndigheter och intresseorganisationer.

Genom att de föreslagna skrivningarna i hög grad överensstämmer med de önskemål som framförts i samråd med elevrepresentanterna, drar Skolverket slutsatsen att förslaget kan få positiva konsekvenser ur ett barn- och elevperspektiv.

4.7 Konsekvenser för läroplanernas konstruktion

De förslag Skolverket nu lämnar förtydligar och utvecklar kunskapsområdet sexualitet och relationer. Sedan tidigare har läroplanerna kompletterats med skrivningar om bland annat digitalisering och jämställdhet. Skolverket anser att de nya delarna väl fyller sin plats i läroplanerna, men vill ändå påtala risken för att läroplanstexterna blir allt mer osammanhängande och obalanserade när förändringar genomförs utifrån enstaka perspektiv. Skolverket föreslår istället att regeringen överväger att inleda ett mer samlat arbete med att se över läroplanerna.

5. Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Skolverket bedömer att förslaget överensstämmer med EU-rätten och internationell rätt.

6. Bedömning av om särskilda hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser

Skolverket ser inga behov av särskilda hänsyn när det gäller tidpunkten för ikraftträdande, eftersom de föreslagna förändringarna inte direkt påverkar huvudmännens ekonomi och verksamheternas organisation, tjänstefördelning och schemaläggning.

Skolverket anser att det finns behov av informationsinsatser i samband med att nya skrivningar i läroplanerna träder i kraft. Skolverket ser också att det finns behov av kompetensutvecklingsinsatser relaterade till undervisningen i sexualitet och relationer. Behovet av ökade kunskaper om hur dessa frågor kan behandlas i undervisningen betonas i Skolinpektionens rapport och påtalades även starkt vid alla samråd som Skolverket har haft i samband med uppdraget.

B Kommuner och landsting

Förslaget bedöms inte få effekter för kommuner eller landsting.

C Företag

Förslagen bedöms inte få effekter av betydelse för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt. Konsekvensutredningen innehåller därför inte någon beskrivning av punkterna i avsnitt C.

D Samråd

I arbetet med uppdraget har Skolverket inhämtat kunskaper och synpunkter från lärosäten, myndigheter och intresseorganisationer. Skolverket har bjudit in till sammanlagt tre samråd: den 21, 23 och 28 januari 2019. Sammanlagt deltog cirka 80 personer i samråden.

E Kontaktperson

Vid frågor kontakta:

Ingrid Essegård

ingrid.essegard@skolverket.se

08-527 334 73